

Unikátní krápníková výzdoba v jeskyni Muradi.
Fota: autor

Zajímavosti krasového podzemí Gruzie

Petr Zajíček

Příroda stále překvapuje. V říši rostlin i živočichů se objevují nové druhy, geologické procesy otvírají nové brány poznání v neživé sféře. A svět jeskyní je samostatnou kapitolou. Nedávné

objevy v jedné z jeskyní v Gruzii zaskočily odborníky zabývající se krasovými fenomény. Unikátní krápníkovou výzdobu měli příležitost poznat a dokumentovat i čeští experti.

Liž několik let probíhá aktivní spolupráce Správy jeskyní České republiky s Agenturou chráněných území Gruzie. Od roku 2012 se uskutečnilo několik pracovních misí českých specialistů do oblasti Imereti v rámci projektu České rozvojové agentury – „Zvýšení efektivity řízení Jeskynní chráněné oblasti Imereti (ICPAs)“. V oblasti jsou dvě veřejnosti zpřístupněné jeskyně, mnoho jeskyní nepřístupných a další přírodní zajímavosti, které se postupně zviditelňují v rámci naučných a turistických stezek. Odborníci ze Správy jeskyní ČR průběžně působí v oblasti poradenství, provádějí dokumentaci a pomáhají zavádět prvky nezbytné pro provoz i ochranu unikátních přírodních jevů. V průběhu řešení jednotlivých úkolů projektu souvisejících především s problematikou dvou veřejnosti zpřístupněných jeskyní v oblasti Imereti – Prometheus a Sataplia – však vyplynula nutnost seznámit se s částmi těchto jeskyní, které přístupné turistům nejsou, a také s dalšími jeskyněmi v blízkém i vzdálenějším okolí. Tento aspekt souvisí nejen s hledáním vhodné lokality pro zavedení speleoterapie, kterou chce gruzínská strana po delší době obnovit, ale také s možnostmi zavedení organizovaných speleologických výprav pro zdatnější zájemce. Navíc má řada jeskyní unikátní krápníkovou výzdobu a velký potenciál k objevu nových částí nebo v rámci krasových oblastí i celých jeskynních systémů.

Jeskyně Prometheus

Velmi zajímavou částí je Chodba alpinistů v jeskynním systému Prometheus. Hlavní prostory jeskyně jsou zpřístupněny veřejnosti. V závěrečné třetině prohlídky se trasa dostává k úrovni podzemního krasového toku a její poslední část absolvují návštěvníci na lodičkách, jako je tomu u nás v Punkevních jeskyních. V místě, kde se turistická cesta setkává s vodním tokem, vybíhá v nižší úrovni chodba, která vede zpět paralelně se zpřístupněným koridorem. Zpočátku je nutno prolézat mezi balvany a nechybí ani velmi stísněná pasáž, kde je nezbytné se proplazit. Po několika desítkách

metrů se však chodba rozšíří v prostorné pasáži. Koridor pak vede až k sifonu, kde kromě ryb žijí i drobní troglobiontní korýši ze skupiny krevet. Chodba alpinistů má mimořádně krásnou a zachovalou krápníkovou výzdobu. I v mnoha jiných nezpřístupněných částech jeskyně Prometheus se nachází zajímavá a mnohdy unikátní krápníková výzdoba. V jedné z krátkých odboček se nacházejí ve stropních partiích velmi jemné formy excentrických krápníků. Zpřístupněná trasa jeskynního systému má také bohatou a monumentální sintrovou a krápníkovou výzdobu, její krása je však silně degradována ostrým pestrobarevným osvětlením. Tento problém byl v rámci projektu mnohokrát diskutován a bude nadále předmětem navrhovaných opatření.

Nutnost rekonstrukce

V těsné blízkosti jeskyně Prometheus se nachází jeskyně Medvědí (Datvi). Dle průběhu jejich prostor lze předpokládat, že souvisí se systémem Promethea. Jedná se patrně o část jeho horního patra. Jeskyně má rovněž krásnou výzdobu, trpí ovšem tím, že její vchod není zabezpečen. Během poslední návštěvy jeskyně Datvi se ukázalo, že její prostory využívá jako úkryt liška, která zde způsobuje velké znečištění.

Řada zajímavých jeskyní se nachází severně a severovýchodně od jeskyně Prometheus v okruhu několika kilometrů. Jeskyně Satsurblia, tvořená vstupní sestupující chodbou a obrovským dómem, je předmětem zájmu z hlediska zavedení speleoterapie. Její prostory jsou dostatečné pro vybudování potřebného zázemí. Jsou zde průběžně sledovány mikroklimatické poměry, které je ještě nutno doplnit o měření záporných iontů v ovzduší nezbytně nutných pro účinnou léčbu. Zároveň je v jeskyni Satsurblia potřeba provést důkladnou očistu, protože v dřívějších dobách byla zpřístupněna veřejnosti a nachází se zde mnoho starého nefunkčního materiálu: stará elektroinstalace, zrezivělá zábradlí,

velké množství zanesených nečistot. Několik kilometrů od jeskyně Satsurblia je situována ponorová oblast, ve které je známo několik jeskyní. Tato část Imereti je již hůře přístupná, ačkoliv před několika desítkami let tu vedla přehledná turistická stezka, a to kolem všech významnějších jeskynních vchodů. Dochovaly se sice směrovky k jednotlivým jeskyním, ale v současné době je mnohdy těžké je přes zarostlý terén dohledat. Nejrozsáhlejším podzemním systémem této ponorové oblasti je patrně jeskyně Melouri, která by mohla být zajímavým objektem pro zájemce o speleologii. Spleť mohutných říčených chodeb a dómů je protkána řadou odboček a sestupných koridorů, které jsou pravděpodobně v obdobích vydatnějších dešťů nebo během jarního tání zaplavovány vodou. Systém s délkou několika kilometrů má místy velmi zajímavou krápníkovou výzdobu.

Unikátní objevy

Během poslední cesty v Gruzii na přelomu letošního června a července byli pracovníci Správy jeskyní ČR seznámeni s existencí unikátního objevu v jeskyni Muradi v nedaleké krasové oblasti Racha. Vzhledem k významu objevu proběhla společná jednodenní expedice do jeskyně, kde byla pořízena mapová a fotografická dokumentace a zároveň v ní byl instalován datalogger pro průběžný monitoring teploty jeskynního ovzduší. Z velké části zalesněná rozsáhlá krasová oblast Racha je rozbrážděna stovkami hlubokých závrtů a propadlin. K jeskyni Muradi je nutné dojít po úzkých pasteveckých pěšinkách divokou, mírně zvlněnou krajinou. V oblasti je popsáno již několik jeskyní a propastí a místní speleologové prověřují další dosud neprozkoumané závrtů a vchody. Jeskyně Muradi byla známa místním pastevcům již delší dobu a také z ní brali vodu z podzemního jezírka vzdáleného přibližně 150 metrů od vchodu. A právě v tomto místě, kde původně jeskyně končila, se podařilo v loňském roce speleologům překonat traverz a dostat se do dalších částí jeskyně. Objevili

Výzdoba v Chodbě alpinistů v jeskyni Prometheus.

přes půl kilometru nových prostor, které končí několik desítek metrů hlubokými propastmi. Jeskyně má velkou perspektivu k dalším novým objevům. Co však činí jeskyni Muradi naprosto unikátní, je její krápníková výzdoba. V pasáži koridoru dlouhé přes sto metrů je celé dno tvořené bělostnými sintrovými jezírky a kaskádami. Stěny pokrývají sněhobílé náteky a ze stropu visí množství stalaktitů různých tvarů. Zcela zarážející jsou však útvary tvořené až několik decimetrů velkými kulovitými krystalickým tělesy, které volně visí na úzkých stalaktitech nebo jsou přirostlé ke dnu sintrových jezírek. Experti z Gruzie již objev prezentovali s tím, že útvary takové velikosti dosud neměly ve světě obdoby.

Toto tvrzení je samozřejmě diskutabilní, protože asi nebylo důkladně prověřeno, jestli se podobné útvary nenacházejí v jiných významných světových krasových oblastech např. Číny, Francie nebo USA. V každém případě však tato jeskyně a zvláště její výzdoba zasluhuje mimořádnou pozornost a ochranu. Je zřejmé, že kulovité útvary tvořené krystalky kalcitu začaly vznikat a tvořily se pod vodou od okamžiku, kdy se konce narůstajících klasických mrkvovitých stalaktitů dostaly pod vodní hladinu. Nasycená skapová voda setrvala na konci stalaktitu déle a pod vodou se rozpívala všemi směry, tudíž i nárůst krystalů se tomu přizpůsoboval. Některé pak dorostly až na dno a postupně

se s ním spojily, jiné ke dnu nedorostly a poté, co se později výrazně snížila úroveň hladiny v jezírku, zůstaly viset na stalaktitech. Jedná se bezesporu o formy krápníků, které se tvořily jen díky souhře několika vzácných přírodních okolností.

Spolupráce mezi Správou jeskyní České republiky a Chráněnou jeskynní oblastí Imereti v rámci projektů České rozvojové agentury bude pokračovat i v následujících letech. Přinese jistě další zajímavé výsledky z veřejnosti přístupných i nepřístupných jeskyní, které pak budou prezentovány i v časopisu Ochrana přírody.

Ochrana přírody

ročník 70 číslo 6 2015

Kulérova příloha

Zprávy / Aktuality / Oznámení

Mezinárodní komise pro ochranu Labe oslavila 25 let

Dne 8. října 1990, v porevoluční euforii, podepsali v Magdeburku zástupci tří tehdejších subjektů – Evropského hospodářského společenství, Spolkové republiky Německo a České a Slovenské Federativní republiky – Dohodu o mezinárodní komisi pro ochranu Labe (Internationale Kommission zum Schutz der Elbe). Tři hlavní cíle Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL) tehdy byly:

- umožnit užívání vody z Labe, a to především k získávání pitné vody a zemědělskému využívání vody a sedimentů,
- dosáhnout co nejpřírozensějšího ekosystému se zdravou četností druhů,
- trvale snižovat zatížení Severního moře z povodí Labe.

Přesně v den 25. výročí založení, 8. října 2015, se v Magdeburku sešli oficiální zástupci Česka a Německa spolu s mnoha dalšími aktivními účastníky čtvrtstoleté činnosti MKOL, aby stručně zhodnotili naplnění cílů komise, hlavní dosažené výsledky a připomněli si významné výročí. Pozornost mezi účastníky na sebe potal vitální profesor Klaus Töpfer, bývalý ministr životního prostředí Německa a vynikající postava ochrany životního prostředí v Evropě i ve světě, který před 25 lety dohodu podepsal. Josef Vavroušek, který signoval dohodu

za Československo, tragicky zahynul v roce 1995 pod lavinou ve slovenských Tatrách. Hlavními účastníky výročního setkání bylo šest prezidentů MKOL, kteří se postupně vystřídali v čele komise ve tříletých obdobích (autor tohoto textu byl v čele komise v letech 2005 až 2007). Za široké účasti médií prezidenti zformulovali svoje osobní přání pro řeku Labe a v zapečetěné lahvi pak byly originální rukopisy přání svěřeny labské vodě.

Činnost MKOL a spolupráce české a německé strany na uvedené platformě byla v uplynulém období různorodá a účinná a přispěla k zásadní změně vztahů mezi oběma zeměmi. V důsledku toho došlo k významnému zlepšení kvality vody v Labi a ekologického stavu celého povodí. V pracovní skupině pro ekologii se aktivně podílela na přípravě mnoha dokumentů a opatření také Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. V posledním desetiletí se práce soustřeďuje zejména na naplňování Rámcové směrnice ES pro vodní politiku, povodňovou ochranu a havarijní znečištění vod. Ve spolupráci se sekretariátem MKOL připravujeme do některého dalšího čísla našeho časopisu bilancující článek o činnosti komise, se zvláštním zaměřením na ekologické a přírodní hodnoty Labe a jejich ochranu.

František Pojer

Konference o chřástalu polním

Ve dnech 7. – 9. října 2015 se konala v Plzni evropská konference o výzkumu a ochraně evropsky významného ptačího druhu – chřástala polního. Konferenci s názvem International Corncrake Conference pořádal Plzeňský kraj

za finanční podpory bavorských organizací LBV (Landesbund für Vogelschutz), ANL (Akademie für Naturschutz und Landschaftspflege) a Euroregionu Vltava – Dunaj. Na organizaci se také významně podílela Česká společnost ornitologická, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR) a Zoologická a botanická zahrada města Plzně. Konference se zúčastnili přední odborníci v oblasti biologie a praktické ochrany chřástala polního z řady zemí Evropské unie i dalších států Evropy (celkem 57 účastníků z 16 zemí). Vedle biologů a expertů na ochranu zemědělské krajiny se jednání zúčastnili také zástupci Ministerstva životního prostředí ČR a Ministerstva zemědělství ČR. Svou účastí konferenci podpořili také čelní představitelé vlády Horního Falcka z resortu životního prostředí, se kterou Plzeňský kraj dlouhodobě v této oblasti spolupracuje. Účastníci konference jednali v příjemném prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje. Pracovní setkání probíhalo ve dvou tematicky rozdělených dnech – první byl věnován výzkumu a populačním trendům chřástala polního, druhý den byl zaměřen na metody praktické ochrany chřástala polního a jejich úspěšnost v celé Evropě. Závěrečný, třetí den konference byl věnován společné exkurzi do Českého lesa; zde účastníci navštívili území, kde chřástali polní stabilně hnízdí. Přímou na lokalitě proběhla také diskuse s holandským

